

faza gazowa							
Li ₂	Na ₂		B ₂	C ₂ ⁰	C ₂ ²⁻ N ₂ ⁰	O ₂ ⁰	O ₂ ²⁻ F ₂ ⁰
	Zn ₂ ²⁺					S ₂ ⁰	P ₂ ⁴⁺ S ₂ ²⁻ Cl ₂ ⁰
	Cd ₂ ²⁺						As ₂ ⁴⁺ Se ₂ ²⁻ Br ₂ ⁰
A-A	Hg ₂ ²⁺	IA*·Al	IA=Al	IA≡Al	IA≡Al	$\overline{A}^{\pm}\overline{A}$	$\overline{IA}-\overline{Al}$
1	2	3	4	5	6	7	e _v

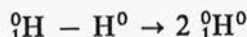
Rys. 41. Drobiny dwuhomordzeniowe w klasyfikacji morfologicznej

2.2.2. Reakcje drobin homodwurdzeniowych

Przekształcenia drobin homodwurdzeniowych są przede wszystkim wynikiem ich rozkładu pod wpływem odpowiedniego wzrostu temperatury i obniżenia ciśnienia lub napromieniowania, jak i wyładowań elektrycznych.

Elektroobojętne drobiny homodwurdzeniowe pod wpływem czynników fizycznych ulegają rozpadowi homolitycznemu na elektrycznie obojętne atomy, które ze względu na swój z reguły rodnikowy charakter, łatwo wchodzi w reakcje następne z innymi drobinami.

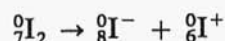
Dwuelektronowa drobina wodoru H₂ o bezelektronowych rdzeniach powiązanych wiązaniem σ, rozpada się na atomy dopiero powyżej 2000 K, osiągając w temp. 5000 K 95,5% rozkładu

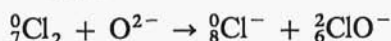
Czternastoelektronowa drobina I₂ z 46-elektronowymi rdzeniami i wiązaniem σ* ulega rozpadowi termicznemu już w temperaturach niewiele odbiegających od temperatury wrzenia jodu (456 K)

Innym rodzajem przemiany drobin dwurdzeniowych jest ich rozkład heterolityczny, w którym powstają różne naładowane produkty. Drobiny beładunkowe mogą ulegać takiemu rozpadowi w obecności soli, których jony tworzą z jonami powstałymi w dysocjacji heterolitycznej nowe sole

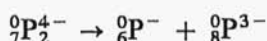
Reakcję tego typu może powodować również obecność zasad (donorów prostych anionów), dzięki którym produkty dysproporcjonacji osiągają trwałe otoczenie elektronowo-ligandowe

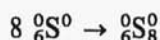
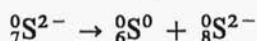
powstałe aniony ClO^- ulegają dalszej dysproporcjonacji redac-oxbas

Drobiny obdarzone ładunkiem, występujące w układach soli, ulegają z reguły rozkładowi heterolitycznemu w fazie skondensowanej już pod wpływem temperatury. Ograniczenia stechiometryczne tu nie występują, gdyż suma ładunków kationów i anionów nie ulega zmianie, np.:

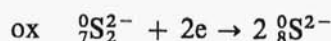
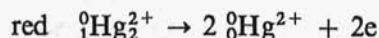

Szczególne przypadki stanowią rozkłady przebiegające z powstaniem elektroobojętnych atomów

Drobiny homodwurdzeniowe, obok rozkładu homolitycznego czy heterolitycznego, biorą udział w reakcjach wymiany elektronów jako ich donory (red) lub akceptory (ox). Ich stan elektronowy wyrażony wartością liczby e_v zawiera się między dwiema wartościami granicznymi $e_v = 0$ i $e_v = 8$, przy których pojawiają się stabilne drobiny jednodwurdzeniowe.

Opisane nieparzystymi liczbami e_v (1, 5, 7) drobiny dwurdzeniowe mogą pełnić więc zarówno funkcje donorów, jak i akceptorów elektronów

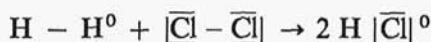

Przeważające właściwości elektronodonorowe mają przede wszystkim drobiny z elektronami wiążącymi σ_b jako jedynymi elektronami walencyjnymi, jak np. H_2^0 czy Hg_2^{2+} .

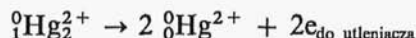
Dwuwodór H_2^0 łatwo traci elektrony na rzecz odpowiednio silnego ich akceptora

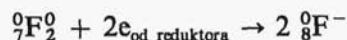
Utworzone kationy wodorowe nigdy jednak nie występują w postaci izolowanej lecz zostają kowalennie związane przez parę elektronową utleniająca

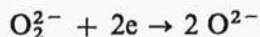
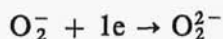
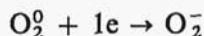
Znacznie słabiej reaguje Hg_2^{2+}

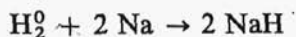
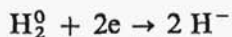
Przewagę cech elektronoakceptorowych wykazują głównie drobiny wysoko naładowanych rdzeni ze znaczną liczbą elektronów walencyjnych przy słabym przesłonięciu jąder atomowych elektronami rdzeniowymi. Przedstawicielami pierwiastków o takich cechach są F_2^0 , O_2^{2-} , O_2^0 , odpowiednio z siedmio- i sześciოდodatnimi rdzeniami i czternastoma i dwunastoma elektronami w sferze walencyjnej, przy dwuelektronowym $1s^2$ przesłonięciu jąder atomowych

Cząsteczka tlenu przekształca się stopniowo

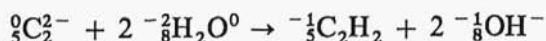
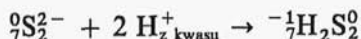

Pod wpływem silnych reduktorów również wodór cząsteczkowy przekształca się w aniony wodorkowe

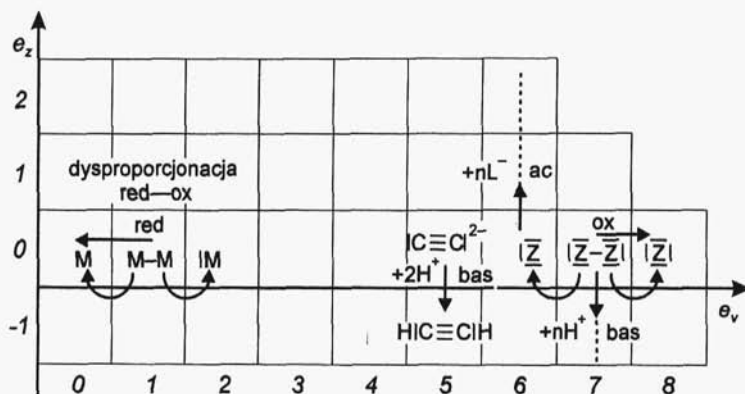

dając tym samym wyraz swoich właściwości utleniających.

Dla pełnego obrazu reaktywności drobin homodwurdzeniowych należy rozważyć również ich właściwości kwasowo-zasadowe. Drobiny te nie reagują bezpośrednio z donorami prostych anionów, np. tlenkowych czy fluorkowych, cechy kwasowe wykazują niekiedy dopiero produkty ich dysproporcjonacji. Natomiast cechy zasadowe ujawniają niektóre drobin dwurdzeniowe, głównie o ładunku ujemnym, przyłączając kationy wodorowe przy zachowaniu wiązania kowalencyjnego drobin dwurdzeniowej

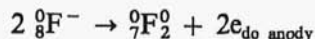

Reaktywność drobin dwuhomordzeniowych zestawiono na rys. 42.

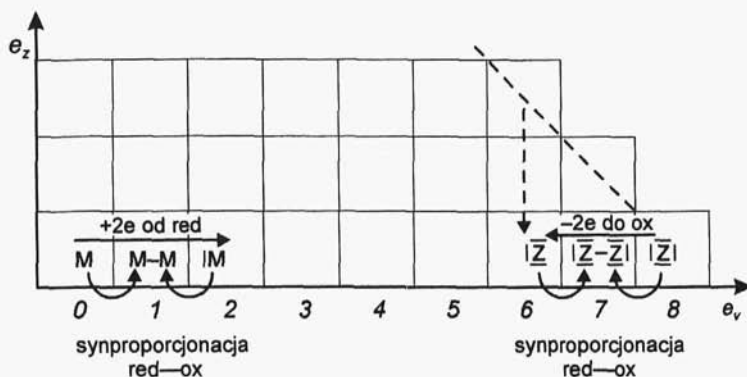
Rys. 42. Reaktywność drobin dwuhomordzeniowych

Dwurdzeniowe drobin, o zerowym bilansie ładunku, silnie elektroujemnych pierwiastków, tworzące w zwykłych warunkach fazy gazowe, można otrzymać w wyniku utleniania anodowego stopionych soli

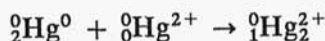

W procesach tego rodzaju powstają często struktury z parą elektronów lub z luką dwuelektronową, które przekształcają się w produkt dwurdzeniowy w synproporcjonacji z nieprzereagowanym substratem

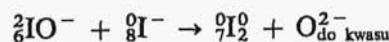
Rys. 43. Otrzymywanie drobin homodwurdzeniowych

W celu otrzymania drobin dwurdzeniowych pierwiastków mniej elektroujemnych można wykorzystać prostą synproporcjonację

lub też wspomaganą obecnością kwasu, akceptora anionowych ligandów

Schemat otrzymywania drobin homodwurdzeniowych przedstawiono na rys. 43.

2.2.3. Klasyfikacja wielordzeniowych drobin wyspowych

Niedobór elektronów w stosunku do ośmioelektronowej pojemności orbitali walencyjnych bardziej elektroujemnych pierwiastków bloku *sp* powoduje, przy nikłym przesłonięciu jąder atomowych dwoma elektronami rdzeniowymi (${}_3\text{Li}$ – ${}_{10}\text{Ne}$), tworzenie się drobin dwurdzeniowych o wzrastającej, w miarę wzrostu deficytu elektronowego, krotności wiązań. W przypadku silniejszego przesłonięcia jąder większą liczbą elektronów rdzeniowych (dalsze pierwiastki bloku *sp*) w drobinach występują jedynie wiązania pojedyncze σ .